

Iň beýik senetkär Allatagaladyr!

Category: Kitapcy, Nukdaýnazar, Teatr we kino sungaty

написано kitapcy | 22 январа, 2025

Iň beýik senetkär Allatagaladyr!

IÑ BEÝIK SENETKÄR ALLATAGALADYR!

Durmuş käte görýän-u-eşidýän zatlarymyza täzeden akyl ýetirmegiň wagtyny gözleýär. Şol wagt birnije zatlar aýan bolýar.

Geň galmak adam ogluna mahsus duýgy. Hawa, adamzat käwagt ýoluny urdurýar-da, öz günäsini taryhyň üstüne atyp, üstüni örtäýýär. Gynansak-da, taryhy islegimize görä egildirip bükme mümkin däl. Belkäm, üýtgewsiz taryhy ýoýup we egip-büküp bilersiňiz, emma muňa taryh däl-de, masgarabazlyk diýilýär. Bu meseläniň köki hak we adalatdan daşlaşan adamzadyň bähbitparazlygyndan başga zat däl. Eýse şu zamanada haýsy taryhy hakykat bilen ýüzbe-ýüz bolarkam diýen soragyň yzyndaky tolgunma tolkuny barka ulalýar. Şonuň üçin taryhy teleseriallara we kinofilmlere kyrk gylykly dünýäniň garşysynda täzeden özümizi tanamagyň serişdesi hökmünde garalyp başlandy.

"Baharyň gelendigini nädip bilýärsiňiz?" diýen soragy orta atsak we biziň günlerimizde bu soraga "Taryhy teleseriallardan" diýen jogap alsak, ýatlap oturasy iş ýok garşylyk hökmünde öňümize çykar. Şonuň üçin has köp senariýalar ýazylýar, has köp kino meýilnamalaryň amala aşyrylmagy üçin hummaly işler alnyp barylýar. Çünki baharyň gelendigini ýedi yklym bilýär.

Ynha, şonuň üçinem bu pudaga ser salanymyzda bolup geçýän tutda-baslyga düşüniş bolýar. Bu – begenmeli ýagdaý. Kä görünip kä görünmeýän, sessiz-sedasyz we içgin çekişmeleriň bolup geçýändigini, hatda birnäçe syrly wakalaryň hem bolýandygyny görmek bizi buýsandyryýar.

Biziñ iňňän gadymy we baý taryhymyz bar... Onuň iň bir göze görnüp duran köki hem 2 müň 500 ýyla uzaýar.

Dogruçyllygy iň uly baýlyk hasaplaýan, bolup geçen munça hikmetli wakalary sungat eserine öwrüp bilýän, gadymy taryhy orta goýup, täze nesil terbiýeläp ýetişdirmegiň gamyny iýýänleriň zähmeti, elbetde, puja çykamaz we gadry bilinmäge mynasyp.

Elbetde, inçelik bilen, ýokary derejedäki ussatlyk bilen ýol ýöremäge çalyşýanlar öňe geçer. Ýagdaý şeýle bolsa, hemmämiz ýeňiz gazanarys, özem bu gazanylan ýeňiş diňe birtaraplaýyn bolmaz.

Biz goşa ganatly uçarys. Azap baryny siňdiren zähmetimizi tragiki ýagdaýda soňlamajak bolsak, nusgalyk işlerimiziň sany köpeltmek gerek. Eýýäm amala aşyrylanlara seredenimizde hem juda umydygärdiris. Diýseň gowy üýtgeşmeler bolup geçýär we ýene-de bolar!

Gynansak-da, sungatyň täsir ediş güýjüni indi-indi duýmaga başladyk. Sungaty elden gidermegiň öwezini dolup bolmajak nähili erbet netijelere getirendigini agyr synaglardan soňra göz ýetirensiňiz diýip umyt edýärim.

Başgalara öýkünjek bolmagyň göze dürtülip duran ýeňlişiniň, aslynda kän bir bilinmeýän hakykatlary bar. Bularyň üstünde durup geçenimizden, indi gaýtalanmazlygy üçin dogra-dilegde bolanymyz has gowy bolar. Hawa, işimizi has ýokary hilli we uniwersal ülnülerde ýerine ýetirmek bilen bu ýaramaz aňyýete ikilenç ýol bermeris.

Sungaty jemgyýetiň gymmatlyklaryndan üýtgeşik we özbaşdak bolmalydyr öýtmek – samsyklaç ynanç. Türk kinomatografiýasyna-da, dünýä kinomatografiýasyna-da şu nukdaýnazardan baha bermeli. Tebigy taýdan türk kino sungaty Türkiýe taryhynyň sosial, syýasy we beýleki ugurlaryndan täsirlenip ösüş ýoluna dowam etdi. Jemgyýetiň derdini paýlaşan käbir ýokary hilli nusgalary hasaba almasak, sekulýar düşünjäniň hökmürowanlygynyň propogandaçy syýasaty bilen jemgyýeti penjesine gysyp saklan döwürlerinde kinomatografiýanyň mundan täsirlenmegi kyn boldy.

Düýn, gynansak-da, şugünki günem kinomatografiýanyň dlinde

yslam dininiň jemgyýetçilige wagyz edilmezligi, wagtal-wagtal edilenem bolsa, bigäneleşdirilen we ygtybarsyzlaşdyrylan görnüşde edilendigi baradaky hakykata göz ýumup bolmaz.

Birwagtlar sungat eseri hökmünde götergilenen adamyň düýp gurluşyna ters gelýän we mädesini bulaşdyran, aň gurluşyny tök edip taşlan, başga medeniýetlere we wagtlara öýkünme hökmünde orta çykan garaýşyň häli-häzirem galyndylary bar. Ýöne olaryň gadagan etmegiň deregine, olary yzda galdyryp çaňymyza gömjek kämil eserleri döretmek has adalatly we has täsirli bolar.

Taryhymyzyň we gadymy gymmatlyklarymyzyň has gowy tanalmagy, durmuşymyza aralaşmagy we gündelik durmuşymyza ýetirýän täsiriniň artmagy üçin fanatizmden ýat kämil dil we kinomatografiki beýan ediş stili diýseň täsirlidir.

Kino sungatynyň häzirki wagtda hemme zatdan täsirli serişdedigi her kese mälim hakykatdyr we bu pudagyň adamzadyň galkynmagy üçin ulanylmagy hökmany zerurlyga öwrülip barýar.

Iň beýik senetkär Allatagaladyr. Ýeri, onda näme?..

Bahadyr ÝENIŞEHIRLIOGLY.

Teatr we kino sungaty